

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési ár : egész évre 6 frt., félévre 3 frt.

Halottak napján.

(Képpel.)

Az éj palástja dísztelen, setét,
Lerakta fényes csillaghimzetét;
Bolyong a hold is fellegek között,
Arczára sűrű fátyolt öltözött.

Nincsen virító lombfűzér a fán,
Fonnyadt levél rezg rajta csak néhány.
És mintha sirna ennyi gyász felett:
Egy-egy levélt hullat könnyű helyett.

De im mi ez? — bíbor világ terül,
A néma holtak sirjai körül,
S a nép, mely ott tolong, oly zajtalan...
Gyász ünnep ez, — Halottak-napja van.

Itt két siron szelid tüzfény lobog,
Előtte két szegény fiú zokog,
Két sarjadó vessző, a sors kiket,
Kertész-kezek közül korán kivett.

Amott könyezve egy nő térdpel,
A hant fejére füzért tűzve fel;
Letört virág, kicsiny fiú a holt,
Kiért a nőnek anyji könye folyt.

Kis Vasárnapi Ujság. 1873.

Jó férj, menyasszony, testvér és rokon,
S barátok gyásza leng a sírokon,
Fölöttük a hűség s a kegyelet
Imát rebegeve hullat könyeket.

De mért bolyongok én itt szerteszét,
A gyászos dombokon tekintve szét,
A mig szerette véreim s anyám
Egy hant körül virasztanak talán...

De nem! hiszen már ők se laknak ott,
S így tán a sir is pusztá, elhagyott;
Ki rakna rá virágfüzéreket,
Ki rakna rá égő szövétneket?

Ti boldogok, kik jó szüléitek
Között az éltet vígan élitek,
Nem érzitek, mi mély e fájdalom,
Mert én a tyám elhunytát fájjalom!

Mért nem röplhetek, mint gondolat,
Hadd ékesíteném ki sírodat;
Mért nem borulhatok fejfád fölé,
Hogy ezt sűrű könnyüm elöntené!

De így neked csak mécses gyujthatok:
Emlékezés e mécs, mely úgy ragyog...

S szivemből égbe hő imát vezet
Éretted a fiúi szeretet...

Köröttem ünnepélyes esend terül,
A melybe csak egy-egy fohász vegyül;
A nép, mely itt imáz, oly zajtalan...
Gyász-ünnep ez, — Halottak-napja van.

K. E.

A böles miniszter.

— Mese. —

Hol volt, hol nem volt, — volt egyszer egy szegény ember, a ki feleségével egy kis házikóban lakott a falu végén, honnan nagyon kényelmesen el lehetett gyalogolni a közeli erdőbe, mert hát ez a szegény ember favágó volt, azzal kereste kenyerét, a mely mellé bizony még vasárnapra sem akadt mindig pecsenye. Hanem azért a szegény ember és felesége csak megelégedtek úgy a hogy.

Történt egyszer, hogy egy siró-rívó kis vendég jött a házikóba, — a favágó feleségének fia született.

Megvolt hát a szegény emberek rég várt öröme, boldogsága, a minőt sok ezífra palotában is hiába keresnénk, — el is határozták, hogy ekkor lesz a keresztelés, keresztapának pedig fölkerik Márton gazdát, a ki legjobb m' du ember a faluban. Hanem Márton gazda nem fogadta el a komaságot; azt mondta, neki épen most vásárra kell menni a városba, s nem tudja, mikor vetődik majd haza, addig pedig kár lenne a kereszteléssel várakozni.

Ez ugyan baj volt a szegény favágóra nézve, — de még sem volt baj, a mint látni fogjuk.

A favágó másnap reggel nagybúsan kiment az erdőre fát vágni, s mindig azt forgatta eszében, kít hívjon meg komának. A mint így hányja-veti a dolgot, egyszer csak megszólítja valaki, a kinek közeledését nem is vette észre:

— Jó napot, földi; ugyan miben töröd a fejedet, hogy olyan nagyokat fohász kodol.

A favágó föltekint, hát egy öreg embert lát maga előtt, a ki nagyon barátságos ábrázattal mosolygott rá.

— Hogy ne fokázkodnám, hogy ne töprenkedném, — válaszol a favágó, — mikor

Márton gazda vásárra ment, s most nem tudom, kít hívjak komának.

— Ha csak az a baj, leszek én komád, s talán jobb keresztatyja leszek fiadnak, mint a minő Márton gazda lett volna.

Megörül erre a favágó, s megköszönve az öreg ember szívességét, kérte, jöjjön hát vele, mert a keresztelőt ma akarják megtartani.

Ugy is lett, — az idegen keresztvüzre tartá a gyermeket, a ki Gábor nevet kapott.

Keresztelés után az öreg ember így szólt a favágóhoz:

— No komám, most úgy illik, hogy keresztfiamat megajándékozzam valamivel; pénzem ugyan nincs, azt hát nem adhatok, de adhatok olyat, a mi a kincsnel is többet ér, — mert tudd meg, komám, hogy az erdei szellem vagyok, a ki minden fünek, fának, forrásnak titkát ismeri. Miből kérsz hát Gábriska számára: a bölesesség kenőcséből-e, vagy az erő és szépség vizéből?

A meglepett favágó egy ideig gondolkodván, így felelt:

— A bölesesség kenőcséből.

Az erdei szellem erre kivett zsebéből egy kis szelenczét, s a benne lévő kenőcsel megkenete Gáborkánuak szemhéjait, füleit és homlokát, mondván:

— Láss, hallj, ítélj és tanácsolj! —

No jól van! Nap mult nap után, Gáborka már háromesztendő lett s oly okos volt, hogy csodájára jártak az emberek. Soha sem láttak a kezében ábc.-és könyvet, mégis úgy olvasott, hogy öröm volt hallgatni, sőt ha csak rá nézett valamely könyvre, szóról szóra el tudta mondani, mi van abban megírva. Olyan hatása volt a bölesesség kenőcsének, a miről persze a falubeliek semmit sem tudtak.

Ekkor a favágó feleségének megint született egy fia. A szegény ember most már nem ment Márton gazdához, hanem kiballagott az erdőre, hátha komája, az erdei szellem, megint megjelenik előtte és keresztvüzre tartja gyermekét?

És úgy is lett.

Keresztelés után kérdé a szellem:

— No komám, most már tudod, minő ajándékot adhatok keresztfiamnak, — miből kérsz hát Laczika számára: a bölesesség kenőcséből-e, vagy az erő és szépség vizéből?

A favágó épen felelni akart, hanem felesége közbevágott:

— Tudod mit, apjukom, okos fiunk már van, legyen a másik erős és szép, — kérjünk Laczikának az erő és szépség vizéből.

A szegény ember belenyugodott felesége ohajtásába, s e válaszzal fordult hatalmas komájához:

— Laczika számára az erő és szépség vizéből kérnék.

Az erdei szellem megcsóválta fejét, de nem szólt semmit, hanem benyult zsebébe, kivett egy kis üveget s a benne levő vízzel meglocsolta a gyermeket, mondván:

— Légy erős és szép! —

No jól van! Nap mult nap után, a gyermekek nőttek, növekedtek, — már Laczika is iskolába járt, s ugyancsak törte az a b ab-ot és szorongatta ujjai közt a toll szárát, de hiába; ő volt ugyan a gyermekek közt a legerősebb és a legszebb, hanem valamennyi közt ő vala a leggyengébb tanuló, irni pedig úgy irt, hogy a kis ciczeza se különben! Hja bizony az erő és szépség vize csak a testre hatott, nem pedig a lélekre, a szellemre is.

A fiúkból végre ifjak lettek, még pedig minő ifjak! „Okos Gábor“ és „szép Laczi“ hire hét vármegyére szólt, — hanem míg az idősebb olyan volt mint egy eleven könyvtár, a ki mindent tudott és mindenkinek jó tanácsot szolgáltat, addig az ifjabb csak olyan volt mint egy gyönyörű szobor, — mindenki örömet nézte, csodálta, de beszélni nem igen lehetett vele okosan; aztán meg tudta is, hogy ő nagyon szép legény, így hát, hogy szépségében valami kárt ne ejtsen, kerülte a munkát — hanem a terített asztalt annál kevésbé kerülte, lévén erejéhez mért pompás étvágygyal megáldva, s egy ültében egy sült pulykának oda se nézett.

Mert hát tudnunk kell, hogy a favágók asztalára most már nem csak kenyér, de kalács és pecsenye is telt. Okos Gábor mindenki ügyes-bajos sorát eligazította, mindenkinek mindenféle ügyben tudott jó tanácsot adni, az ilyenek aztán szívesen meghálálták a jó tanácsot valami ajándékkal, — s mint-hogy ügyes-bajos ember nagyon sok van a világon s okos Gábor hire napról-napra messzebbre elhatott: a favágók egy szép reggel arra ébredtek föl, hogy bizony ők

jómódu emberek lettek fiok okossága következtében.

De hát mit csináljanak a szép Laczival? — Gábor ebben a dologban is tudott tanácsolni:

— Vegyünk neki egy telket, szerezzon magának feleséget, aztán gazdálkodjék; a menyecske majd rendben fogja tartani háza környékét.

Ugy is történt: Laczi telket, házat, szarvasmarhákat kapott, feleséget sem kellett soká keresnie, — és szépcsendesen élt, éldegélt, ha nem is éppen valami fényesen, de csak megvolt. Szép Laczi meg lehetett volna sorsával elégedve, — kivált miután erős, egészséges gyermekei is lettek, — ha nem bántotta volna a nagyralátás; ő urnak született, — képzelősködött sokszor, — smég sem ő az ur, hanem bátyja, — no de majd megvirrad még neki is!

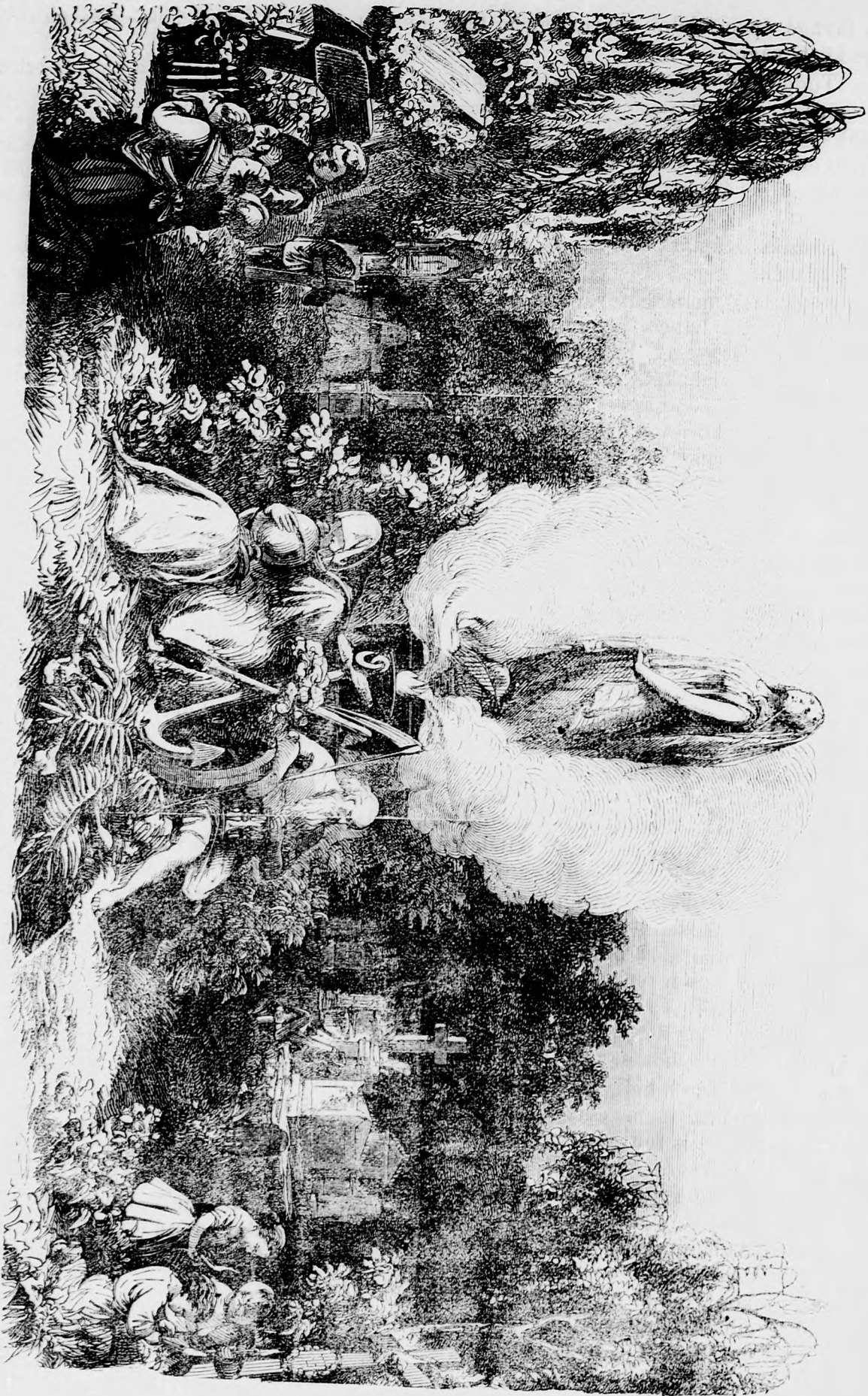
Okos Gábor pedig ezalatt szörnyü sokra vitte.

Az ő tanácsadói hire lassankint az egész országban elterjedt, s végre a császár magas füléhez is eljutott. Ez a császár pedig furcsa egy uriember volt s akkor épen nyakig ült a bajban, és pedig ezért: ő minde nekfelett szerette a kutyákat, de a lovakat még jobban, — mindig magas lovon ült s addig lovagolt, míg népét annyira belevitte a sárba, hogy szinte elmerült benne.

De a nép nem akart a mocsárba fúlni, hanem nagy zajjal követelék, ha bevitték a sárba, most segítsék ki onnan a szárazra; de az sok pénzbe kerülne s az állampénztár telisded teli volt — nem arannyal ugyan, hanem annyi adóssággal, hogy a tetejét sem lehetett becsukni, s e szerint az egész ország saját szemével látta az állampénztár nyomorult állapotát, a nép nekidühösödött s rettentő lármát csapott, s midőn a szomszédfejedelmek megtudták, hogy a császár a szurokban ül, még pedig nyakig, nagy hadsereggel országára törtek s kevésbe mult, hogy őt el nem fogták. Midőn már annyira meggyült a baj, hogy a császár saját bőrét kezdé féltetni, akkor jó barátait és minisztereit mind kidobta a királyi palotából s kiáltá:

— Hiszen ez szörnyü dolog! Híjátok el okos Gábort!

A császár nagykegyesen fogadta okos Gábort, midőn hozzá jött, s így szólt:

Halottak napján.

— Ezentul egyedül te lész az én igazi titkos tanácsosom; jer most hamar titkos tanács-szobámba, s adj nekem egy titkos tanácsot, hogyan segítsen ki magam a bajból.

— Felsőg, — mondá Gábor, — hiába súgnék felségednek titkos tanácsot a fülébe, mert az nem használna semmit, hanem kegyeskedjék csak mennyezetes ágyába lefeküdni, s míg jóformán ki sem aludta magát, az ország rendbe lesz hozva, a béke és nyugalom helyreállitva.

Gábor mint korlátlan hatalmu miniszter és Erdei báró hagyá el a császárt, ki mindjárt le is feküdt ágyába, a mint Gábor tanácsolta, s még mielőtt egészen fejére huzta volna hálósüvegét, e szavakat kiáltá komornokának:

— Sokáig fogok aludni; nehogy valaki engem felkelteni merészkedjék, mert halál fia lesz!

Az új miniszter most mindjárt hozzáfogott nagy művéhez; először is újalkotmányt adott az országnak, melylyel a nép nagyon meg volt elégedve; szépszerivel-módjával kiutasította az idegen fejedelmeket az országból, bányákat nyitott, hol aranyat, ezüstöt, vasat találtak; mindennemű gyárat állított fel, hol a sok ezernyi kutya-ápolók és lovaszok foglalkozást nyertek, s mindezzel késsen volt, — a mint megígérte, — mielőtt a császár felébredt volna. Midőn végre felébredt, még egészen kábult volt, mert dühösen ráförmedt komornokára: „Gazember, miért nem kelttél fel engem, tán nem tudod, hogy a titkos tanácsba kell mennem?! — Hamar! Hidd el báró Erdei Gábor minisztert.“

A miniszter jött s mindent elbeszél a császárnak, s megbámultatta vele az új alkotmányt — az ablakon kinézve. Midőn a császár azt a sok gyárkiürtöt-füstölőni látta, nagy örömmel kinyitott egy szekrényt, kivett belőle saját és Gábor számára egy-egy szivart, mondván:

— Gábor, te pompás gyerek vagy! sajnálom, hogy leányom nincs, mert azt nőül adnám neked; de a helyett fogadd el hát ezen valódi havannáht s azonkívül még valami kegyelmet kérhetsz.

Okos Gábor megszagolta a szivart, szépen megköszönte, és azt mondta, hogy alkal-

milag majd igénybe veendi ő felsége kegyességét.

Okos Gábor a míg élt, mindig a császár jobb keze maradt, s azért roppant fizetést kapott, körülbelül ezredik részét annak, a mennyit az ország a császárnak fizetett.

Szép Laczi épen az asztalnál ült nagyszámu családjával s krumpligombócot evett zsir nélkül, midőn az örvendetes hirt halotta, hogy bátyja olyan nagy úr lett. Hamar lenyelte a gombócot, mely épen fogai közt volt, s nagy méltósággal mondá:

— Gyermek, nézzétek apátokat, és te feleség, nézd meg férjedet, — én — én báró Erdei ő excellentiájának fivére vagyok, mélyen véssétek azt sziveitekbe, s adjatok hálát az égnek, hogy ilyen apát adott nektek. És te, asszony, vidd el ezen gombócokat, hogy soha többé ne lássam!

Még aznap este következő sorokat irt egy fővárosi lap szerkesztőségéhez:

„A miniszter ő excellentiája, báró Erdei fivére, László, ma utazott el innen számos kísérettel, s egypár nap mulva megérkezik a fővárosba.“

A miniszter ugyan megijedt, midőn ezen újdonságot olvasta; mit csináljon ő szép Laczival a császári udvarnál? Ámbár sokat tanult életében, de semmit sem tudott, tudott beszélni, de olyan unalmasan, hogy a hallgatónak belefájdult a feje; — okos Gábor e szerint valami hivatalt talált fel az ő számára, melyben a hallgatás által tüntetheti ki magát az udvarnál.

Okos Gábor elment a császárhoz s így szóla:

— Felsőgednek szüksége van pompás, fényes környezetre, hogy rangjához illőn jelenhessék meg. Azelőtt, midőn környezetének minden egyes személye mindenbe beleszólhathott — az állam taligáját — a mint tudni méltóztatik, — szépen belevitték a sárba. Hogy ezen baj a jövőben ki legyen kerülve, én egy új udvari tisztséget találtam fel, melynek semmi jelentősége nincsen, s minthogy felséged nekem megengedte, hogy egy kegyet kérjek ki magamnak, e szerint arra kérem felségedet, legyen szabad ezen új hivattal fivéremet felruháznom.

A császár örömet teljesíté kérelmét, és szép Laczi — kamarás lett, s nehogy ő és valamennyi rangtársai elfeledjék, misze-

rint fő-feladatuk szájukat csukva tartani: egy arany-kulcsot akasztottak neki, úgy mint minden kamarásnak, szájától lehető legtávolabbra, hátul frakkja zsebére.

Laczi most már csak megelégedhetett volna, de nem úgy volt, addig kínoztá bátyját, míg a császárhoz ment s arra kérte őt, engedje meg, hogy rendjeleit, melyeket ő úgy sem hord, fivérének adhassa. A császár ezt is megengedte.

De most már csak meg volt elégedve a kamarás ur? — Vajjon mit is kívánhatna még?

Hát miután minden külső méltóságot elnyert, a mi után sapánkodott, most belső méltóságot is ohajtott birni; de fivére azt már nem szerezhette meg számára a császártól, s ez sirba döntötte szép Laczit, még mielőtt rendjeleit megolvasta volna.

Szép Laczinak számos utódai voltak, s azért van mai napig is olyan sok — kamarás.

Okos Gábor ellenben soha sem nősült meg, a mit ugyan elég rosszul tett, mert a népek még mai napig is mélyen sajnálják, hogy ezen böles miniszternek utódai nem voltak.

A vén káplár.

(Képpel.)

Búsan peregnék a dobok,
Egy fekete zászló lobog,
Temetni visz a regement
Egy elevent.

Kisérik az öreg káplárt,
A ki mindig legelől járt.
Mit véthetett nagyot vajjon?
— Meg kell haljon!

A vesztőhelyen vannak már,
Letérdel az öreg káplár.
Eléáll tizenkét legény,
Mind sír szegény.

„Jó fiaim, ne sirjatok,
Az okai ti nem vagytok.
— Óbester úr engedné meg:
Két szót tegyek!

„Kiszolgáltam Ferencz császárt,
Ismerte ő a vén káplárt,

Huszonhárom nagy csatában.
Vele jártam.

„Ismertem én jól a halált,
Velem sokszor szembe is szállt,
Hanem én csak kinevettem,
Fel se vettem.

„Francziákat úgy megvertük,
Nem maradt egy marok sergük,
El is fogtuk azt a rosz csont
Napoleont.

„Háborúnak végeztével
Éldegéltem honn békével,
De új láрма ébresztett fel:
Katona kell!

„Elévettem káplár-botom,
Jól illett nekem, mondhatom.
Újonzokat tanítottam,
Apjók voltam.

„A harcza is velők mentem,
S ép' a régi regimentben;
Hogy rohantunk nyakra-főre,
Csak — előre!

„Egy csatában, jobbom mellől;
Legjobb pajtásom csak eldől.
Felesége, kis magzata
Rám marada.

„Szegény asszony, árva gyermek,
Az utszélen mint kesergtek?
Jobb: sirom fölé tartásatok
Köny' — imátok!

„Hát ti fiuk mit pityergtek?
Nem illik az vitézeknek.
Szépen vállhoz azt a puskát.
Az ebattát.

„Megérdemlem én e végem,
Bűnös voltam, megismérem.
Egy tiszt urat megsértettem, —
Hibát tettem.

„Óbester úr, kérem szépen,
Bocsásson meg mostan nekem.
Jól tudom, kegyelmet adna,
Ha szabadna.

„De nem lehet kegyelmezni,
Vén káplárnak el kell veszni.
Reá halált parancsola
A regula.

Fiaim csak egyet kérek,
Hogy ha azt megtehetnétek:
Czélozzatok jól fejemre,
Ne igen le.

„A kezetek mégis reszket?
Gyermekmódjára könyeztek?
Utálom azt a sós vizet.
— Fiuk, — tüzet!”

Szász Károly.

Történeti karczolatok.

Nagy Frigyes.

(Folytatás.)

Nagy Frigyes Poroszország királya palotájának egyik ablakából, melyből épen a palotaörség tanyájára volt a kilátás, észre vév, hogy az örség parancsnoka, ki a koronaherczeg ezredében szolgált, az örség mellett elmenőknek, a kik öt nyájas köszöntéssel megtisztelék, ezt nem csak hogy nem viszonzta, hanem épen semmibe sem vette, úgy tekintvén azt, mint köteles tisztelgést, melylyel az örség mellett elmenők neki tartoznak, s a melyet neki el kell ugyan fogadnia, de korántsem viszonznia.

A nagy királynak, ki minden alkalommal kitünteté emberszeretetét és nyájas leereszkedését, a főnemlített katonatisztnak érintett magatartása fölötté visszatetszett, a miért is rögtön maga elé hívatta.

A katonatiszt, ki csupa hiúság volt s magáról azt képzelé, hogy párját keresni kell, nagyon megörült a király meghívásának, nem is kételkedvén, hogy annak nem lehet más oka, mint valamely kitüntetés, melyben a király őt részesíteni akarja. Örömittasan sietett tehát a király teremébe. Ez, tetőtől talpig végig nézve a nyalka katonatisztet, kérdi:

— Nemde K . . . a neve önnek? apja ugy-e K . . . földbirtokos, a ki igen jól bírja magát?

— Ugy van, felséged, — válaszol a kérdezett.

— Atyja kétségkívül az ön neveltetésére sok pénzt költött? — mond a király.

— Ugy van, felséged, — válaszola a tiszt, — nekem, valamint testvéreimnek is, kitünőleg jeles tanítóim voltak.

— Dehogy? — mond a király, — hogy történt tehát az, hogy ezen jeles tanítókat több emberségre s udvariasságra nem tanították? hiszen ön azoknak, a kik köszöntik, a köszöntést nem is viszonzza. Jegyezze meg jól magának azt, hogy a kalapot kézben tartani és nyájásnak lenni épen nem kerül semmibe, mégis sokszor bő hasznot hajt.

Erre a király elbocsátá a reményeiben oly igen csalatkozott örparancsnokot.

Ebéd közben nagy Frigyes udvarában, sok vendég jelenlétében történt, hogy a király egy berlini tudós tudományosságáról s kiadott munkáiról igen dicsérőleg szólott, azzal fejezvé be beszédét: hogy azon tudós egyike a legnagyobb férfiaknak. Mire egy tábornok ezt mondá:

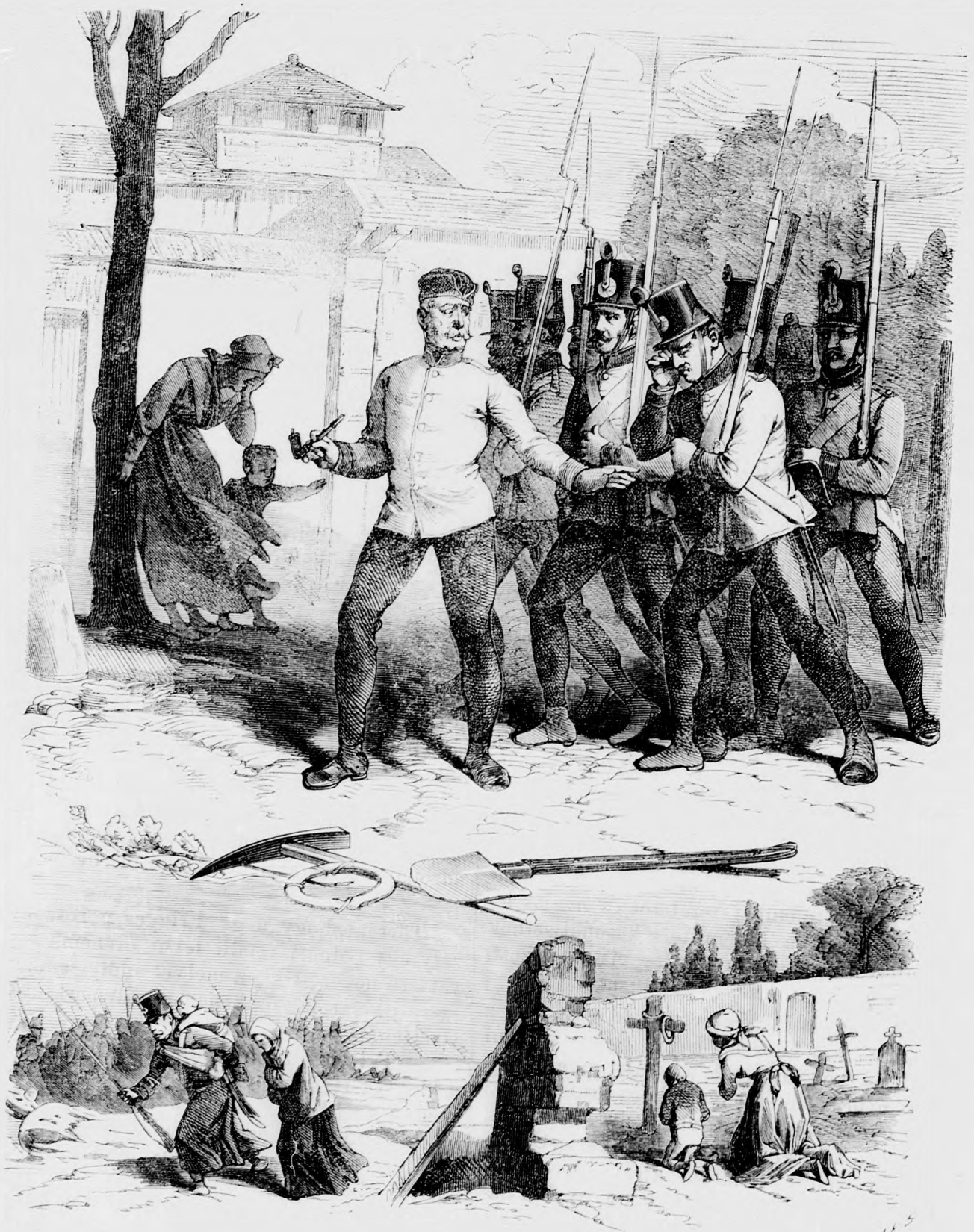
— Azt épen nem mondhatnám, felséges királyom! Ismerem azon férfit, s meg kell vallanom, hogy az alig üti meg a mértéket; de ha, a mit azonban nem hiszek, meg is haladná azt, az nem lehet több egy ujjnyinál.

A király egész tekintélye kellett ahhoz, hogy a jelenlévők a tábornok tévedésén kacajra ne fakadjanak, a ki a nagyságot katonai mérték szerint akarta mérni.

Történt, hogy nagy Frigyes porosz király egy polgári rendű férfit olynemű hivatalra nevezett ki, a melyet addigi szokás szerint kizárólag csak nemes származásuak viseltek.

— Felséges uram királyom! — ugymond a kinevezett szerény férfi, — nem vagyok nemes, a polgári rendűek közé tartozom.

— Tudom én azt igen jól, — válaszol a király, — de tudom azt is, hogy ön bármelyik állásnak becsületére válik. Önt érdemei teszik nemessé, s a kinek ez ellen nétán kifogása lenne, annak énvelem gyűl meg a baja.

A vén káplár. (Lásd szövegét a 694. lapon.)

Nagy Frigyes többször maga beszélte el mosolyogva, hogy egy izben Potsdamban sétalovaglása alkalmával gyermekektől vétetett körül, kik majd itt, majd ott feltartóztatták.

— Mit alkalmatlankodtok, soha se látatok királyt? — mondá a király a gyermekeknek, mire ezek rögtön imígy válaszolának:

— Királyt láttunk, de azt hallottuk, hogy a király, mikor alattvalói közé elegyedik, pénzt osztogat, — azt várjuk.

A király zsebébe nyult, s megajándékozta a fiúcskákat.

Nagy Frigyes porosz király országlása alatt történt, hogy a kunersdorfi ütközet alkalmával többi közt egy közvitéznek egyik lábát ellőtték. Kigyógyulván a sebből, a nyomorék hazament Berlinbe, s itt magát és családját csak nehezen tudta fentartani. A háboru bevégeztével a király visszaérkezvén Berlinbe, itt egy séta alkalmával találkozott az említett nyomorék katonával, a ki legott könyörgött a király előtt némi ellátatásáért:

— Bárcsak ezelőtt egy órával jelentkezél volna, — ugymond a király, — épen akkor alkalmaztam valamely állomásra egy rokkant katonát. Te kaptad volna meg az állomást, de most már másé.

— Mi közöm nekem ahhoz? — válaszol a nyomorék, — vigyen el engem az ördög, de felségednek gondoskodnia kell rólam; felségem van s gyermekeim vannak, de nincs miből élnem!

— No, no, fiam! — ugymond a király, — hiszen még mielőtt az ördög elvisz, és mielőtt családostul éhen meghalnál, gondoskodnom csakugyan kell ellátásodról. Jöjj hozzám egy óra múlva.

A rokkant vitéz engedelmesskedett, s a király előtt megjelenvén, az neki odanyujt egy iratot, mely a rokkant és családjának állandó eltartására kellő pénzösszeg utalványozását foglalta magában, ezen szavakkal: „Ebben az iratban befoglaltatik ellátatásod; de többé soha se káromkodj, az Isten a káromkodást nem mindenkor változtatja áldássá.“

A Liegnitz melletti csata után nagy Frigyes hadserege előcsapatjával közel egy bokorhoz ellovagalván, megpillantott egy katonát az ellenség táborából, kinek alteste ágyugolyó által fel volt hasítva, s a ki a hasüregből kinyomuló belrészeit két kezével visszatartotta. A szánandó megsebesült a bokor közepén álló fához háttal támaszkodott. Többen a király kísérei közül részvevő szánakozással és le nem győzhető borzadással nézték a szomorú látványt; találkoztak azonban olyanok is, a kik a szerencsétlen áldozat láttára gúnyos és tréfás nyilatkozatokra fakadtak, e részben elmésségöket fitogtatván, mire a király megfordulván, bosszankodva mondja:

— Hallgassatok és szégyeljétek magatokat! nem tudjátok, hogy az a baj, mely a szánandó embert ma érte, maholnap éurajtam vagy közületek akárkin is megeshetik?

Legott megparancsolta, miszerint egy ló lenyergeltetvén, a sebesült a lóterítővel betakartassék. Négy legénynek a megsérültet a legközelebbi faluba kellett vinni, s ápolására néhány seborvos küldetett. Miután a sebesült ágyba volt fektetve, gyenge hangon kérdezé:

— Ugyan kérem szeretettel, mondják meg nekem, ki volt az a tábornok, a ki rólam oly nagylelkűleg gondoskodott? — s mikor arról értesült, hogy maga a király volt az, ezen szavakra fakadt:

— No tehát áldja meg az Úristen és a boldogságos Szüz ezen jó királyt, a ki engem a halál küszöbén annyi kegyelemben részesített!

Ezek voltak a háladatos embernek utolsó szavai; néhány percz múlva meghalt.

Nagy Frigyes 1781. évben valamely falusi községnek templomépítésre hátiratilag ezer tallért engedményezett, s e hátiratot a községnek kézbesítetteti rendelé ugyan, de megfeledezett az említett pénzösszeg kifizetéséről, a miért is a község azt nem kapta meg. A rá következő évben ama falun utazván keresztül a király, az ott történt lóváltás alkalmával rövid időre kiszállott a kocsiból; midőn ismét be akart ülni, a falu lelkésze oda lépven a király mellé, kérte, miszerint az ígért ezer tallért fizettetné ki.

— Hol ígértem én azt nektek? — kiált rá a király, ki egyik lábát már rátette a kocsihágésóra; mire a lelkész zsebéből kihuzván a király aláírásával ellátott feljebb említett hátiratot, ezt a király szeme elé tartá ezen szavakkal.

— Itt, itt!

Mire a király nyájas tekintettel ezt mondá:

— Legyetek türelemmel, gyermekeim! pénztáram ki van merülve, költségeim rendkívüliek a Visztula folyó kiáradásai következtében; de azért az ígért pénzt meg fogjátok kapni bizonyosan. S úgy is lőn, mert néhány hónap múlva a községnek az ezer tallér kifizettetett.

Nagy Frigyes többi közt azon tulajdonsággal is birt, hogy szeme látása igen éles volt, és a kit egyszer látott, annak arcvonásairól évek múlva is megemlékezett. Midőn egykor Szileziában időzött a király, alkalma volt látni egy parasztleányt, a ki elvesztvén egy darab ezüstpénzt, ezt sirva és rimánkodva uton-utfélen kereste. A király szemügyre vette a leányt s megkönyörülvén rajta, odadobott neki egy aranypénzt. — Néhány év múlva ismét azon vidékre jövé a király, véletlenül megpillantja ama leányt, s kérdezteté: vajjon néhány évvel ezelőtt ugyan e környéken nem vesztette-e el pénzt, a mit azután rimánkodva keresett. A parasztleány válaszolván, hogy csakugyan ő rajta történt az, egyszersmind hálálkodva fölemlité, hogy ugyanakkor a király őt egy aranypénzzel megajándékozta.

— Adjatok neki még néhány darab aranyat, — mondja a király kíséretéhez, — mert ezen esemény új tanúsága annak, hogy engem még öregségemben is jó szemmel áldott meg az Úristen, a mit nem tudok eléggé meghálálni a Mindenhatónak.

Nagy Frigyesnek beváldotak egy katonatisztet, ki egyébiránt a király kegyében állott, — hogy gyakori vadászatai alkalmával károkat okoz a földeken; mire a király megígéré, hogy annak rendreutasításáról gondoskodni fog. Meg is történt ez s pedig a legközelebbi katona-szemle alkalmával,

midőn ugyanis az említett katonatiszt csapatjának élén a király mellett elléptetett, ez rákiált:

— Az Istenért, tartson ön kellő lépést! iszen úgy húzza lábát, mint ha nyul után leskelődne. Ön a sok vadászás által egészen kitanul a szolgálatból.

E szavaknak nagyobb hatása volt a katonatisztre, mint bármely törvényszerinti büntetésnek. Soha többé nem volt e részben panasz ellene.

(Folyt. következik.)

Egy madár-fiuért.

(Képpel.)

Svájcz regényes bércei közt fekszik egy kevésbé ismert kis helység: Szent-Gallen; itt él egy előttünk még kevésbé ismert ember, kinek neve Girtanner.

Ki légyen ezen Girtanner, — nem tartozik a dologra; csak az, hogy ő egyesülve több e vidékbeli orvosokkal, elhatározták, hogy madárkiállítás fognak rendezni, melyben bemutassák hegyi hazájuk szárnyas világát. A hivatásuk által elfoglalt gyakorló orvosok szünnapjaikban ott mászkálták a nyaktörő bérceket, nem kimélve pénzt, időt, fáradságot, hogy egy-egy pelyhedző madárfiut megkerítsenek, vagy ha csak tojásokat kaptak, ott örködtek szinte anyai gonddal a kiköltés felett, s ott ápolták aztán annyi türelemmel a kis borzasokat, mignem őket felnevelhették.

Hogy mily roppant fáradsággal járhat egy ily kicsinynek látszó vállalat, csak az tudhatja, ki a bérczes vidékeket ismeri, s tapasztalá, mily nehéz ott egynémely madárfajnak fészket megkeríthetni.

Egy ily jelenetet ábrázol épen képünk, midőn a kiállítók egyike egy sziklai harkály fiait szerzi be. Ha valahol észrevettek a pásztorok ilyet, hetekig vigyáztak, hogy kiléssék a fészket, megfigyelték aztán, mikor keltek ki a kicsinyek, s a pontos meghatározás alapján megállapított a nagy fontosságú pillanat, midőn az anyától el kell rabolni fiait.

— Szép verőfényes vasárnapi nap volt — beszéli a történetet maga az illető, — midőn 1867. június elején már jókor hajnalban megindultam a hegyek felé, hogy

a „Wildkirchli“ magaslatára érjek, hová ezalatt a megrendelés szerint beszereztek az ostromkészletek.

A fészek egy 70 láb magas sziklafal párkányzatán nyugodott. Felülről lebecsátkozni oktalanság lett volna, mert a felső rész kihajlása miatt a sziklafaltól csak két ölre maradtam volna a levegőben függve.

Nem tehettem tehát egyebet, mint négy létrát kötni össze, s feltámasztani a meredek sziklához. Magam megyek fel, — ez volt első gondolatom, azonban alig haladtam feléig, minden lépésre megingott a vékony lépeső, mint a szélről hajtogatott nádszál, hatalmas hullámokat vetve fel s alá a levegőben. Alulról a tartók kétségbeesett kiáltása hallatszék: „vissza! vissza!“, — s a mint lenéztem, oly csábitólag villogott felém a mélység fenekén a kis tó, — egy lépés még, s az ingástól a létra felső vége féltre siklik a sziklafalon alig volt pár perczem a gyors visszaereszkedésre.

E tervvel fel kellett hagynom. Kinek lett volna kedve — ha nekem nem — kockáztatni életét egy madár-fiuért? — Már csaknem kétségbe voltam esve, midőn a körüllevők látva, bár nem értve bánatomat — egyik közülök felsohajtott: „Bezzeg! ha a geiszbubli (kecske-pásztorfiu) itt volna a bérczekről!“ —

A remény új sugara villant fel előttem, pillanatnyi gondolkodás, — s különböző irányban keresők indultak a bérczek felé az egyetlen mentő szer után.

A várakozásban végtelennek látszó órák teltek el egymás után, a sziklák hosszú árnyat vetettek már a bérczek oldalán, midőn végre itt jön a várya várt egyén, egy szikár halavány bérczi fiu. Egy pillantást vet a szédítő magasba, s már a másik perczen ott kúszik mint a kigyó a vékony lépesőn, mely alig hajlik meg alatta. Még csak pár fok, s a kívánt célnál van.

De oh végzet! a létra rövid sa gyermeki kar nem éri fel a szikla párkányát. Már lélekzetünk szorult itt alatt, midőn egyszer csak látjuk, hogy a fiu még kettőt lép, az előre hajló szikla vékony élébe vájja körmeit, hátrahajolva, a létra legfelsőbb fokára áll, — másik karjával pedig belenyúl feje felett a mélyedékbe, — borzadva fordul el tekintetünk a meredéken ott csüngő alaktól,

szívünk hallhatóan dobogott, midőn végre hangzott a „megvan“, s a létrának egy lassú rázkodása jelenté, hogy a merész rabló túl van minden veszélyen, s pár pillanat múlva karjaink között lesz.“ —

És mindezt miért? — egy madárfiuért, hogy teljesebb legyen a szám, melyet ismeretve s felmutatva, joggal mondhassák „Kimélet a madaraknak.“

Ezért volt a hosszú út, Berlinton Sz.-Gal-lenig. Ezért áldozott a kis társaság mindenik tagja annyi fáradságon kívül több mint ezer frankot, hogy e — 300 madár felmutatása és életmódjának ismertetése által meggyőzhessék polgártársaikat, hogy a természet e kisebb nagyobb teremtményei nem csak az erdők és mezők díszé, nem csak a szem és fül gyönyörködtetésére szolgálnak, hanem tetemes hasznot is hoznak, s azért, kedves olvasóink, mi is ismételjük ama nemes érzelmű, nagy tudományú férfiakkal: „Kimélet, oh kimélet a madaraknak!“ —

Imátok ez legyen!

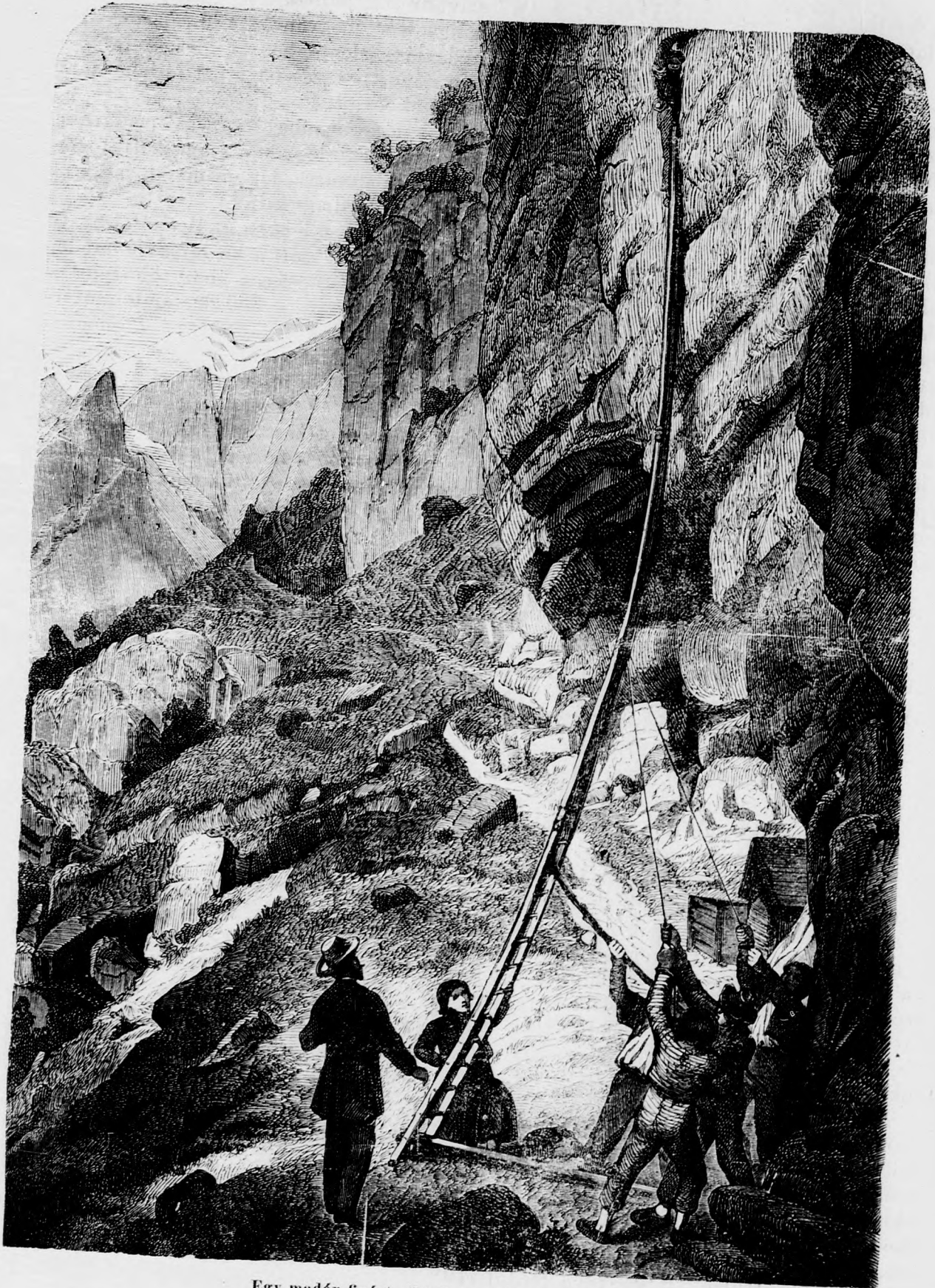
Ha a torony kis harangja,
Imára buzdít titeket,
S oda föl az égiekhez,
Emeli tiszta szívetek,
Szíveteken e hő ima zengjen át:
Oh nagy Isten, áldd meg ezt a szép hazát!

Bő áldásod koronázza,
Legyen távol minden inség,
Egyetértést, szababságot, —
Csak ezt adjon te rád az ég; —
És nagy Isten kegyelmeddel bőven áldd
Nemzetünknek legfőbb urát, a királyt!

Rebegj még egy buzgó imát,
Kedveseidért az égbe,
Az oktatót, a barátot,
S szülőt imád foglalja be,
Imádkozzál érttök föl az Istenhez,
Ki jót segít és bünösnek kegyelmez.

Jó gyermekek imázzatok,
Mert még ártatlanok vagytok,
S kis angyalnak hő imáját
Mindig kísérik áldások;
E hő ima hangozzék át a szíven,
S jó gyermekek, hő imátok ez legyen!

Körösy László.

Egy madár-fuért. (Lásd szövegét a 698. lapon.)

POLLAK S.

A gulyás. (Lásd szövegét a 702. lapon.)

A gulyás.

(Képpel.)

A gulyás ma is úgy, mint régen, a nehéz mezei munkától vonakodó, kissé korhelykedő, vagy méléző, elmélkedésre hajlandó legényeiből lesz a falunak.

Mihály gazdát fiatal legénykorában kirángatta édes anyja a „verbunkosok“ közül; bakancsos hát nem lett, de azt sem tette ám, hogy az eke szarvával törje tenyerét fel, a kaszálásban derekát rontsa és petrenczerudat czipeljen a réteken, meg polyvaport nyeljen a szérűn. Kényelmesebb életmódot választott, s lön belőle csillagvizsgáló, még pedig gulyás, még pedig számadó.

Igaz, hogy ilyen módon aztán egyik nap lebbenes, másik nap kása, harmadik nap téstás-kása s negyedik nap tarhonya, s úgy mindig felváltva, de jól esik az mind, ha az a bogárszemű, barna menyecske a tisztán elkészített egyszerű ételt maga ki is hozza. Aztán meg némi változás is van a kosztban, mert mihelyt a gulyás akarja, „esett borju“ áll rendelkezésére, s az ily „esettnek“ beszámolt borjuból aztán olyan felséges gulyáshus készül, hogy megnyalná utána száját maga a viczispán (alispán) is. — Meg ám, mert égetné a paprika ajkait.

A gulyás ép oly eredeti, s elválhatlan alakja a pusztának, mint a csikós. Árva-tölgyfa botjára támaszkodva, bekötött ujjú szűrében, zsirba beszegett nagy karimájú kalappal kezében, a bozontos kúvasz mellett kiegészítő része a pusztának, az elláthatlan messzeségnek.

Tetőtől nyakig bakancsos, haja rövide lenyírva, bajusza pedig hatalmas; — de nyakon alul aztán: szür, lájbli (pitykés, kék posztó-mellény), karikás, fütykös, csobolyó, fátyol-nyakravaló, még a piros-tarka kendő a lájbli zsebében, meg a szürnek bekötött végű két ujja is, és a pipaszurkáló is a szeredáson, — minden csupa gulyási.

És ezen nincs mit szégyelnie. A gulyásági rang legmagasabb hivatal a szarvasmarha körül, fölötte állván tehéncordásnak, borjucordásnak, béresnek, tehenésznek. És tisztség is a gulyásság. A magyar hitregéből azt a meglepő magyarázatot olvashatjuk ki, hogy a gulyás nevezet nem származott a gulyától, hanem ellenkezőleg

gulyás akkor is volt már, mikor még gulya nem volt, még pedig magas, papi hivatal, és neve az áldozat tüzének meggyulásától származik.

A gulyásság a szemlélődésre legalkalmasabb hivatalok közé tartozik, közel a természethez, távol a nagyvilág zajától, végtelen sorozata nyilik meg előtte a figyelemre méltó tárgyakkal, s a gulyás ép azokat nem hagyja figyelem nélkül. Eesett marhák belső részeiből betegséget tanulmányoz, tehát: boncztudós; a beteg marhát mindenféle gyógyfüvekkel gyógyítja, e szerint gyakorló orvos; az állatok nyugtalan-ságából vagy jókedvéből időjárást jövendöl, s így hát időjósnek mondják. A gönczölszeker, fiastyuk, Sánta Kata, kaszás, tejután csak úgy tájékozta magát, mint akár Brassai bácsi, a csillagász. A mi a számolást illeti, ahhoz is nagyon ért, az esett marha bőrével való beszámolásnál nem igen tesz túl rajta valaki.

Katonás arcz, magas rang, szabad élet az Isten szabad ege alatt az évek nagyobb részén át, — kell-e még több, hogy az ember boldog legyen? . . . már tudniillik az aféle Mihály gazda ember. De el is ismerik azt nagyon jól, míg a többi pásztor-féle emberek csak magukhoz való szegény zsellér- vagy szolgaleányokat kapnak feleségül, a gulyás, kivált ha számadó, bátran megkérheti akármelyik gazda leányát, habár hat ökörrrel szánt is.

A fehér ember.

Elbeszélés.

Irta *Tóth József*.

(Folytatás.)

A hegyi ut, melyen eltűntek, szük és homályos volt, melyet sűrűen benőtt a boróka, és apró vadrózsa cserjebokor. A fehér ember még mindig erősen megfogva tartá a remegő gyermekeket, kik a szük, és sötétes hegyi uton, elfedezve az aláhajló bokrok által, azon félelmes gondolattal küzdöttek, hogy sohasem látják többé az áldott napvilágot, nem üdvözlik többé a virágos, jól ismert völgyet, melyet a magas hegyek körülöveznek, mert a fehér ember, ki már annyi embert gyilkolt meg, leviszi őket sötét

barlangjába, hol a mérges kigyók laknak s honnan élve még senki sem került elő.

. Oh irgalom! bocsáss, bocsáss — jajdult fel a kétségbeesés a kis fiúk ajkain, kik mindörökre veszve hitték magukat.

A fehér ember egy szót sem felelt, komor arczczal s egész testében reszketve vitte magával a gyermekeket, olykor-olykor ijedten tekingetve hátra, mintha ijesztő rémek üldöznék. Nemsokára lassankint világosodni kezdett a hegyi ut, s láthatóvá lett az erdős hegy fölött magasan kéklő sugárfényes ég-bolt, s egy kanyarulatnál a fehér ember, mintha az éjhomályának rémes álmából ébredt volna fel, elbocsájtá a gyermekek kezét.

— Ott leszünk nemsokára, még két-három percz, s látni fogjátok a vén remete sziklabarlangját hol ő, Isten, és a munka van jelen. Értitek, mit tesz az? az azt teszi, hogy a ki bűnös volt, és sokat szenvedett, az örök munka és örök imádság adhat neki nyugalmat. Oh ne higgyetek a babonás embereknek, kik a fehér embert rém szörnyetegnek, és a legirtózatosabb halott varázslónak tartanak, ki éjnek idején szárnyas ördögök és sirjaikból kikelő halottak társaságában felkeresi az elkárhozottak birodalmát.

A fehér ember könyvet törölt ki szeméből:

— Ne remegjete — folytatá aztán — én csak olyan ember vagyok mint más, nem bírok tulvilági, babonás hatalommal, és semmiféle bűbájjal, varázserővel. Megmondhatja mindenki, a ki engem ismer. Ugy-e, ugy-e azért félték tőlem, mert ijesztgettek titeket, gyermekeim, a „fehér ember“ nevével.

Oh a balgák! Nem képesek felfogni, hogy lehet az embernek fájdalma, mely kiüzi az emberek közül s remetévé, élő halottá teszi egész életére. Nekem is van ilyen fájdalom. . . . Egy sötét folt életem történetében. Elmondom nektek, hogy megtudjátok: ki az a fehér ember, kit ijesztő rémek tartanak e vidéken, elmondom, hogy ne féljetek többé tőle, hanem sajnáljátok, ha már szeretni nem tudjátok. Oh gyermekeim nagy átok sulya fekszik az én lelkemen! Láttátok-e, mint remegtem, midőn a kis öz

vérében, élettelenül összerogyott? Nagy kin volt nekem azt látni!

A fehér ember intett kezével.

— Ott a sziklamélyedések sötét helyén egyedül vagyok, hétszámra nem látok embert, mert lelkem vágyik a magány után. Én csak azokat szeretem, ha hozzám jönnek, kiket Üdvözítőnk is szeretett: az ártatlan gyermekeket. Lássátok ugy könyörögtem, hogy ne hagyjátok el! Szivem akkor kinban vonaglott, mert láttam a megsemmisülést, egy kicsi állat megsemmisülését, mely életem legborzasztóbb szakára emlékeztetett. Most félnék egyedül lenni, azért kértelek titeket, hogy ne hagyjátok el. Akarom, hogy megtudjátok: ki vagyok és mit teszek? akarom, hogy szeressetek és ne féljetek tőlem. Kicsiny az én birodalmam, csak egy homályos barlang, melyben lakom. Tekintsétek meg! legyetek vendégeim.

A fehér ember mindezt oly gyorsan, oly zavart félelemmel mondá el, a hogy gyermekek alig értették.

— Itt vagyunk már! — szolt ismét, a mint egy megrepedt szikláról lelépve, a homályos hegytorkolatba jutott, mely fölött néhány fenyő és tölgyfa állott, míg alját sűrű kökénybokrok, vad és havasi rózsafák fedezték. — Itt kezdődik az én kicsi birodalmam. Jertek be — kövessetek bátran.

Alig mondá ki e szavakat a fehér ember, zörögve csúszott elő egy nagy csikosbőrű kigyó s karsú nyakát feltartva sziszegett hosszú, kiöltött, piros nyelvével, míg nagy sárga szemei villogtak a homályban.

— Juj! egy kigyó! — sikoltott fel Feri, — midőn megpillantá a kigyót — képéből kikelve futott el, a mit eddig nem mert tenni, mert félt, hogy a fehér ember utána iromodik, elfogja és azután megöli.

Most már elfeledett mindent, s futott, futott mint egy félnék őz.

— Megállj! — kiáltá utána a fehér ember. — Ne félj attól a kigyótól, hiszen nem bánt az.

De a futó gyermek se nem hallott, se nem látott, elhomályosult szemekkel egész erejéből szaladt lefelé a hegyről.

— Megállj! megállj!

A megrémült gyermek egész erejéből sikoltozá:

— Segítség! segítség!
És sikoltását százszorosan viszhangozták a magas sziklák.

— Segítség! segítség!

Most egyszerre megsiklott a lába, s összezúzott, véres arczezal esett alá a hegyről, s úgy feküdt a földön mint egy halott. Aléltsága azonban nem sokáig tartott. Felébreszté s tova üzte a félelem.

A vadászok a hegyek között hangos „haj rá“-val ropogtaták löfegyvereiket — a nap vidám fénnel ragyogott az égboltozaton, minden élénk vidám volt körülötte, csak ő volt szomorú, és remegő.

Oh vajjon nem futnak-e utána mérges kigyók? Körültekintett, de alig látott a vértől, mely arcját s szeméit elborítá.

Ekkor aztán elkezdett futni s futott egészen a vadász-tanyáig, hol a jószagú bográcsos pörkölt hús már javában pöfögetett.

Tovább már nem is birt volna szaladni, mert lábai megtagadták a szolgálatot, elzsibbadtak s kimerülten megroskadtak.

— Uram bocsá! — szörnyüködött János hajdu, ki fehér kötényét féloldalára gyűrve, nagy buzgalommal főzte és kóstolgatta a pompás bográcsos húst. — Mi lelte az ifjú urat?

— A fehér ember! . . . a fehér ember! — lihegé Feri elfuladva — ott . . . ott! . . .

A mérges kigyó! . . . Jaj Istenem, Istenem!

— Thüj lánczos lobogós! . . . Ez nem tréfa! megmondtam ugy-e, hogy énekeljenek. Én idelent figyelmeztetés okáért elénekelttem a „Jövel szentlélek Uristen“-t . . . Hát Orbán urfi?

— Ott van . . . a fehér ember elfogta és meg akarja ölni . . .

János hajdu eldobta a főzőkanalat.

— Hahó! emberek! — kiáltá torkaszakadtából s egy nagy dorongot felkapva, — ide, ide! mentsük meg Orbán urfit a fehér embertől.

Minden ember botot, fejszét kapott vállára, s nem törődve, hogy mi lesz a bográcsos husból s a jó ebédből, felrohantak a hegyre, ott hagyva a véres fiut egyedül.

(Folyt. követc.)

Talányok.

1) Pollák Gizelától.

A napfénytől nagyon félnek,
Csupán sötét éjben élnek;
Ekkor öröm nézni rájok,
Ugy ragyognak, oly vidámok.
Látjuk őket nagy sereggel,
De eltűnnek minden reggel,
Ekkor szépen elaluszna,
Mindig fön az égen uszna.

2) Babócsay Bélától.

6. 7. 3. 4. 8. 9. A chinaiaknak kedves,
Különben nem egészséges.
2. 4. Hasznos házi állat,
Majd vonó, majd hátas. —
1. 3. 4. 2. Juhoknak lakhelye,
Tágas a belseje. —
5. 4. 3. A Tiszában bőven van ez,
Sok embernek igen kedves. —
7. 2. Ne bizzál ilyen emberbe,
Mert belevisz az örvénybe.
6. 7. 5. r 1. Hazánknak hegysége,
Van sok magas bérceze. —
1. 5. 9. 1. Tiszteldj őt és szeressed,
Azt parancsolja Istened. —
1-9. A hol bírja ezt az ország,
Ott virágzik a szabadság.

Szemian Vilmától.

3)

t t t t
t t t

P

Steiner Davidtól.

4)

g
C

Megfejtési határidő november hó 20-dika.

Tárgyhalmaz miatt a talányfejtők s a jutalomnyertesek neveit csak a jövő számban közölhetjük.

T A R T A L O M.

Halottak napján. (Képpel.) — A bölcs miniszter. (Mese) — A vén káplár. (Képpel.) — Történeti karczolatok. Nagy Frigyes. (Folytatás) — Egy madár-fiuért. (Képpel.) — Imátok ez legyen! — A gulyás. (Képpel.) — A fehér ember. (Folytatás.) — Talányok.

Figyelmeztetés. A szerkesztőség számára küldendő levelek ekkép czimezendők: **A „Kis Vasárnapi Ujság“ szerkesztőségének. Pest, egyetem-utca 4. sz.**

Felelős szerkesztő **K. Beniczky Irma.**